

Ulrika Andersson
Maj 2023

JOURNALISTPANELEN RESULTAT JP14 – 2020

Oro och förtroende hos journalister och allmänhet under pandemin

Nyhetsmedier och Folkhälsomyndigheten (FHM) toppade journalisters förtroende för olika aktörers hantering av coronapandemin 2020. FHM hamnade högst upp även hos allmänheten, medan förtroendet för medierna var klart lägre. Båda grupperna uttryckte mest oro över viruset och dess konsekvenser för närstående och för samhället, medan oron för sin egen del var mer måttlig. Det framgår av Journalistpanelen – JP14 och den nationella SOM-undersökningen 2020.

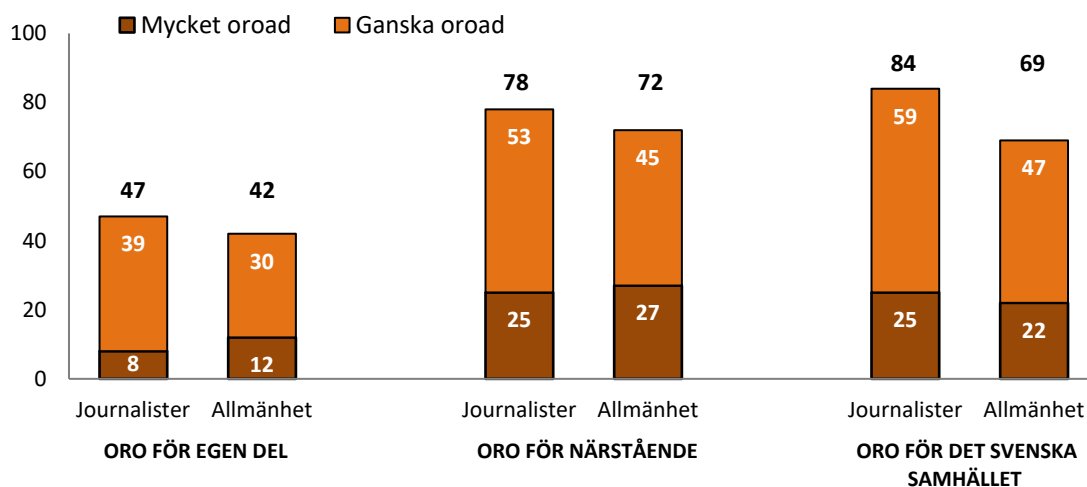
När coronapandemin slog till under senvintern och våren 2020 utsattes länder runtom i världen för stora påfrestningar, så även Sverige. Sjukvården belastades hårt, yrkesarbetande uppmanades att om möjligt arbeta hemifrån, vissa branscher såg sig nödgade att permittera eller säga upp personal, ungdomar undervisades digitalt i hemmet, resor och shopping begränsades och sociala aktiviteter sköts upp eller ställdes in.

Under den första pandemihösten undersökte SOM-institutet journalisters och allmänhetens oro för coronavirusets konsekvenser, bedömning av de åtgärder som vidtagits för att hålla nere smittspridningen och förtroende för olika aktörers hantering av pandemin. Allmänheten studerades genom den nationella SOM-undersökningen, som pågick från september till december 2020, och journalisterna genom Journalistpanelen – JP14 som pågick under november och december samma år.

Journalister mer oroad för pandemins samhällskonsekvenser än allmänheten

Såväl journalister som allmänhet var mer oroad för närstående och för det svenska samhället än för sin egen del när det gällde coronaviruset och dess konsekvenser. Bland journalister uppgav 47 procent oro för egen del, bland allmänheten var andelen oroad 42 procent (figur 1). Samtidigt uttryckte 78 procent av journalisterna och 72 procent av allmänheten oro för sina närstående. En viss nivåskillnad har kunnat noteras i oron för pandemins konsekvenser för det svenska samhället, där 84 procent av journalisterna och 69 procent av allmänheten uppgav sig vara oroad. Andelen mycket oroad var här dock i stort sett densamma i båda grupperna, 25 respektive 22 procent.

Figur 1 Journalisters och allmänhetens oro för coronaviruset och dess konsekvenser, 2020 (procent)

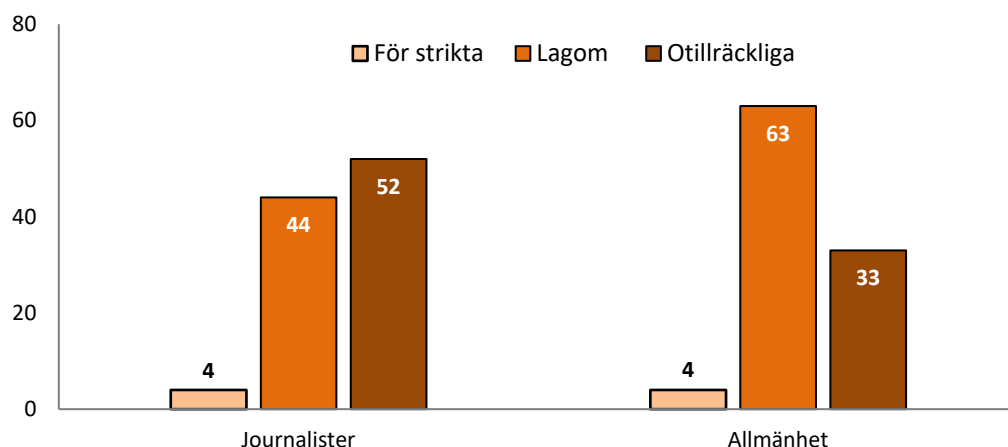

Kommentar: Frågan löd *Hur oroad är du för coronaviruset och dess konsekvenser för – Dig själv; Dina närmstående; Det svenska samhället. Svartalternativen var Mycket oroad, Ganska oroad, Inte särskilt oroad, Inte alls oroad.* Figuren visar andelen mycket och ganska oroad. Antal svar var 851 för journalister och 10 887 för allmänheten.

Källa: Journalistpanelen 14, 2020; Den nationella SOM-undersökningen 2020.

Både journalister och allmänheten var ense om att de åtgärder som myndigheter och politiker vidtagit som följd av covid-19 knappast varit för strikta. Bland journalister menade en knapp majoritet, 52 procent, att åtgärderna varit otillräckliga medan 44 procent menade att de varit lagom (figur 2). Människor i allmänhet gjorde framför allt bedömningen att åtgärderna varit lagom, 63 procent. Det bör påpekas att frågan besvarades under hösten 2020 när pandemin gick in i en andra våg, varför resultatet eventuellt hade kunnat vara ett annat om undersökningarna genomförts några månader senare när smittspridningen i den andra vågen var som värst.

Figur 2 Journalisters och allmänhetens bedömning av de åtgärder som vidtagits för att förhindra smittspridning, 2020 (procent)

Kommentar: Frågan löd *Tycker du att de åtgärder som myndigheter och politiker i Sverige vidtagit på grund av coronaviruset har varit: Alldeles för strikta, Lite för strikta, Lämpliga (lagom), Något otillräckliga, Mycket otillräckliga.* I figuren benämns de båda strikta alternativen som "För strikta" medan de båda otillräckliga alternativen benämns som "Otillräckliga". Antal svar var 825 för journalister och 1 811 för allmänheten.

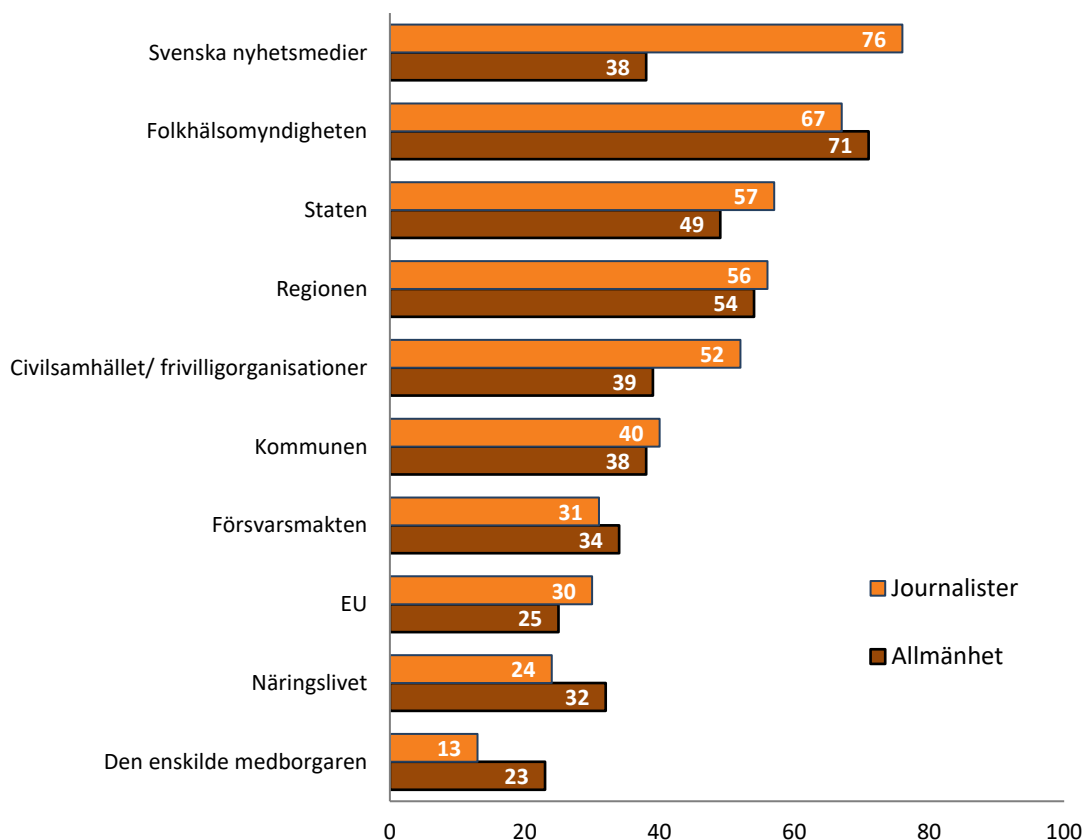
Källa: Journalistpanelen 14, 2020; Den nationella SOM-undersökningen 2020.

Förtroende för pandemins aktörer

Journalisterna och allmänheten fick även uppge hur stort förtroende de hade för olika aktörers hantering av pandemin. Deras förtroendebedömningar var mycket likartade för sex av de totalt tio aktörerna. Det gällde exempelvis Folkhälsomyndigheten som 67 procent av journalisterna och 71 procent av allmänheten uttryckte stort förtroende för, och regionerna för vilka 56 procent av journalisterna och 54 procent av allmänheten hade stort förtroende (figur 3).

Skillnaderna i de båda gruppernas förtroendebedömningar rörde framför allt hur den enskilde medborgaren, näringslivet, civilsamhället/frivilligorganisationer och svenska nyhetsmedier hade hanterat pandemin. Allmänheten hade klart större förtroende för gemene mans pandemihantering än journalister, 23 procent jämfört med 13 procent. Likaså var förtroendet för näringslivets agerande större hos allmänheten än hos journalister, 32 procent jämfört med 24 procent.

Figur 3 Andel stort förtroende för olika aktörers hantering av coronapandemin bland journalister och allmänhet, 2020 (procent)

Kommentar: Frågan löd *Hur stort förtroende har du för följande aktörers hantering av coronapandemin?* Svarsalternativen var *Mycket stort förtroende*, *Ganska stort förtroende*, *Varken stort eller litet förtroende*, *Ganska litet förtroende*, *Mycket litet förtroende*, *Ingen uppfattning/Vet ej*. Antal svar var 857 för journalister och 3 540 för allmänhet.

Källa: Journalistpanelen 14, 2020; Den nationella SOM-undersökningen 2020.

Det omvända förhållandet gällde för bedömningarna av civilsamhällets och nyhetsmediernas insatser. Drygt hälften av journalisterna, 52 procent, uppgav stort förtroende för civilsamhällets hantering av pandemin, att jämföra med 39 procent av allmänheten. Dessa skillnader var dock inte till närmelsevis så stora som differensen i bedömningen av svenska nyhetsmedier. En stor majoritet av journalisterna, 76 procent, hade förtroende för hur det egna skrået hanterat

pandemin. Nyhetsmedierna hamnade således på förstaplats i journalisternas rangordning. Hos allmänheten låg nyhetsmedierna på plats nummer fem, tillsammans med kommunen. Jämfört med journalisternas bedömningar var allmänhetens förtroende för svenska nyhetsmedier hälften så stort, 38 procent.

Om endast journalister verksamma inom nyhetsmedier tas i beaktade var skillnaderna ytterligare något större. Bland dessa uttryckte 82 procent stort förtroende för nyhetsmediernas hantering av pandemin. Hösten 2020 förefaller det onekligen ha funnits stor diskrepans mellan de som producerade nyheterna och de som konsumerade dem.

Om Journalistpanelen

Den fjortonde omgången av Journalistpanelen, JP14, genomfördes senhösten 2020. Undersökningen omfattade frågor om mediernas hantering av coronapandemin, oro för pandemin, förtroende för aktörer med ansvar för pandemihanteringen samt generellt förtroende för samhällsinstitutioner. Totalt besvarades enkäten av 851 journalister runt om i landet.

Resultatrapporter från JP14:

Journalistpanelen 14a – Mediers hantering av pandemin 2020

Journalistpanelen 14b – Pandemi-oro och förtroende hos journalister och allmänhet 2020

Journalistpanelen 14c – Samhällsförtroende hos journalister och allmänhet 2020

Ansvarig forskare för frågorna om pandemins påverkan på arbetslivet är docent Ulrika Andersson (ulrika.andersson@som.gu.se) vid SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Journalistpanelen drivs av SOM-institutet vid Göteborgs universitet. Enkätfrågorna utformas av samverkande forskare i samråd med ansvarig forskare, docent Ulrika Andersson vid SOM-institutet, och administreras via webbenkätverktyget Qualtrics.

Journalistpanelen är etikprövad och godkänd av Etikprövningsmyndigheten.

Deltagande i Journalistpanelens enkätundersökningar är frivilligt och panelmedlemmarna kan när som helst välja att avanmäla sig. Personuppgifter behandlas i enlighet med dataskyddsförordningen (GDPR), övrig kompletterande lagstiftning samt Göteborgs universitets regler för personuppgiftshantering. Uppgifterna behandlas konfidentiellt.

De svar som lämnas i enkäterna behandlas för forskningsändamål. Alla resultat presenteras anonymt och på gruppnivå i form av exempelvis procent, medelvärden och andra statistiska mått.

Har du frågor om panelen eller är intresserad av att delta? Kontakta ansvarig forskare:

Ulrika Andersson (ulrika.andersson@som.gu.se), docent och forskare vid SOM-institutet, Göteborgs universitet.
